

УДК 378.016

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/52-2-39>**Алла МОРЕНЦОВА,***orcid.org/0000-0002-7563-3641**викладач кафедри англійської мови технічного спрямування № 1
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна) morentsova@i.ua*

ФОРМУВАННЯ ПЕРЕДУМОВ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглядаються елементи навчально-професійної мотивації студентів у процесі навчання у ВНЗ. Зокрема, розглядається ситуація, коли студент зрозумів, що помилився з обранням спеціальності. Надаються рекомендації, які можуть допомогти в таких обставинах. Підтверджується, що люди обирають вищу освіту з різних причин: з міркувань кар'єри, з метою отримання вищої заробітної плати, через внутрішній інтерес до предмета, через прагнення здобути більше, ніж просто вищу освіту. Стверджується, що мотивація до навчання є дуже важливою для студентів. Студенти, спеціальність яких не відповідає їхнім інтересам, з меншою ймовірністю закінчать навчання вчасно та з більшою ймовірністю покинуть навчання. Зазначається, що викладач вузу має пояснити студентам, що вони можуть здобути вищу освіту за однією спеціальністю, а працювати за іншою спеціальністю. Залежно від того, наскільки довго студенти вчать в університеті, вони можуть не мати можливості змінити спеціалізацію, але вони можуть перетворити ситуацію на таку, яка може їх влаштувати. За словами викладачів вузів, у багатьох студентів після початку навчання з'являються відповідні інтереси в вузі, а також у майбутній кар'єрі, про які вони й не підозрювали до вступу. Сьогодні дедалі більше визнається, що зростаюча складність та невизначеність сучасного життя та варіантів професійної діяльності вимагають фахівців, здатних адаптуватися, сприйнятливих до набуття нових знань та навчання протягом усього життя. Від молодих спеціалістів роботодавці очікують, що вони будуть здатні навчатися, адаптуватися до робочого середовища та швидко реагувати на поставлені завдання. Більшість роботодавців вважають, що критичне мислення, комунікативні навички та навички вирішення проблем є важливішими, ніж спеціальність кандидата на роботу. Багато випадків підтверджують досягнення успіху людьми, які отримували роботу в областях, які не мають нічого спільного з їхньою спеціальністю. На думку автора статті, викладачам необхідно докладати зусиль, щоб мотивувати студентів до завершення навчання у ВНЗ. У статті робиться висновок, що набута вища освіта є необхідною умовою для конкурентоспроможного фахівця, водночас наголошується на важливості розвитку навичок, зокрема, soft skills.

Ключові слова: *навчально-професійна мотивація, самореалізація, вміння вчитись, освіта протягом життя, спеціальність за дипломом, академічна спеціальність.*

Alla MORENTSOVA,*orcid.org/0000-0002-7563-3641**lecturer at the Technical English Department № 1
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
(Kyiv, Ukraine) morentsova@i.ua*

DEVELOPMENT OF THE PRECONDITIONS FOR PROFESSIONAL MOBILITY OF UNIVERSITY STUDENTS

The article deals with some elements of educational and professional motivation of students in the process of learning in a higher educational institution. In particular, the situation is considered when a student realized that he got in to the wrong major in institute of higher education. Recommendations are given that can help in such circumstances. It has been confirmed that people choose university degrees for different reasons: career concerns, in order to earn higher salary, intrinsic interest in the subject, an opportunity to help others and because seek more than just higher educations. It is stated that motivation to learn is very important for students. Students whose majors don't reflect their interests are less likely to complete one's studies on time and more likely to drop out. The teacher of the university should explain to students that they can graduate with one major and work in another field. Depending on how far students are in university, they might not be able to switch majors, but they may be able to turn the situation into something desirable, into something that will suit them. Many people discover interests in university and college, and future careers that they never would have imagined before entering the institute, lecturers and professors said. It is more and more accepted today that the growing complexity and uncertainty of modern life and work, demand specialists that is adaptable, sensitized to new knowledge

learning and lifelong learning. Employers expect that young specialists will be able to learn quickly, fit into the workplace environment, and be responsive to the task at hand. Most employers believe that critical thinking, communication, and problem-solving skills are more important than a job candidate's undergraduate field of study. There are many stories of people getting jobs in fields that have nothing to do with their degree specializations or academic major and being successful. According to the author of the article, teachers need to make efforts to foster and motivate students to complete the university studies. The article concludes that a degree is a prerequisite for a competitive workforce and highlights the importance of developing soft skills.

Key words: *educational and professional motivation, self-realization, learning ability, lifelong learning, degree specializations, academic major.*

Постановка проблеми. Перед кожним вищим професійним навчальним закладом стоїть завдання сформувані необхідні майбутньому фахівцеві загальнокультурні та професійні компетенції, які сприятимуть його реалізації у професійній діяльності та в житті в цілому. Проте ситуація, коли деяким молодим фахівцям після здобуття вищої освіти доводиться починати з нуля, через те, що реальні умови не завжди відповідають тому, чого навчають в ВНЗ, на жаль, є нерідкою. Є очевидним, що, передусім, студентів потрібно навчити вчитися, прагнути здобувати освіту протягом всього життя. На сьогоднішній день навчання у вищому навчальному закладі може розглядатися як досвід і як спосіб, який здатний забезпечити щонайменше один з варіантів майбутньої професії. Сучасні працівники все більше усвідомлюють свої можливості — і якщо їм не подобається їхня нинішня професія, багато хто готовий зробити крок до змін. Окрім зарплати та пільг, ті, хто змінює роботу, керуються і іншими міркуваннями. Багато з них прагнуть до професійного зростання та розвитку: понад 75% опитаних осіб, які змінюють кар'єру, роблять це, щоб продовжити навчання або щоб зростати у професійному плані. 78% тих, хто змінив кар'єру, стверджують, що пішли з попереднього місця роботи частково тому, що вони більше не відчували виклику або задоволення, тоді як 77% хотіли більше можливостей для просування кар'єрними сходами (Indeed Editorial Team, 2019).

Таким чином, для сучасних спеціалістів набуття у навчальному закладі професії зовсім не обов'язково є завершенням освіти, як це вважалось раніше. Сьогодні отримані у вузі знання можуть розглядатися як набуття певної бази, яку весь час необхідно розвивати та доповнювати, намагаючись йти в ногу з часом і не відстати від життя.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вивченню та дослідженню факторів впливу на рівень мотивації до процесу навчання, у тому числі, в контексті вищих навчальних закладів, приділяють увагу у своїх роботах як вітчизняні (Амонашвілі Ш., Староста В. І., Попадич О. О., Пінська О. Л., Лопатіна Н. І., Гал-

кіна О. М., Купрієнко В. В. та ін.), так і зарубіжні (Eksi H., Özgenel M., Esin M., Dailey A., Anwar F., Perry N. E., Phillips L., Hutchinson L. та ін.) науковці та викладачі. Староста В. І. та Попадич О. О. визнають складність системи «чинників-мотивів (цілі, потреби, інтереси, схильності, успіхи тощо)» навчальної мотивації студентів із урахуванням постійних змін та взаємного впливу. За результатами виконаного ними дослідження робиться висновок, що понад 70% студентів мають оптимальні мотиваційні комплекси (Староста та ін., 2019:177). Бондарчук О. І. та ін. зазначають, що вибір професії при вступі до вищого навчального закладу не завжди буває усвідомленим і часто відбувається під впливом зовнішніх факторів, що тягне за собою відсутність зацікавлення та мотивації до навчання (Бондарчук та ін., 2013). Автори пропонують спецкурс, спрямований на розвиток готовності освітян до здійснення профорієнтаційної роботи відповідно до вимог сьогодення. Як вітчизняні, так і зарубіжні науковці сходяться на думці, що викладач відповідає за впровадження системи навчання, за розвиток та постійну підтримку мотивації у студентів (Eksi та ін., 2020). Вони визнають, що мотивувати студентів до старанного навчання непросто. В роботі Пінської О. Л. наводиться спостереження, що якщо в групі студентів складається «атмосфера домінування професійних, пізнавальних та соціально значимих мотивів», то більшість студентів отримують високі бали (Пінська, 2009:115). Лопатіна Н. І. стверджує, що викладач ВНЗ, який розуміє особливості мотивації, здатний зробити мотивуючим будь-яке заняття, будь-які форми і методи навчання (Лопатіна, 2017:98). Для формування мотивації до навчання у студентів вищого навчального закладу важливо правильно побудувати навчальний процес із використанням інтерактивних методів навчання та інноваційних освітніх технологій, різних способів заохочення, залучення до процесу навчання виробничників (Лопатіна, 2017:99). Мотивація успіху та особисто-професійні компетенції також виявились статистично значущими у зв'язку між мотива-

цією досягнення та навчанням протягом усього життя.

Мета статті. Мета статті – дослідити, як розуміння того, що у своєму кар'єрному розвитку люди можуть змінювати сферу зайнятості та професію, впливає на навчально-професійну мотивацію студентів вузу. Також привертається увага до важливості надання викладачем консультацій з питань професійного самовизначення студента. При дослідженні теми був використаний комплекс теоретичних методів, зокрема такі методи, як аналіз, порівняння, узагальнення та систематизація.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відсутність належного рівня профорієнтації ще під час навчання в школі призводить до розчарувань молоді в обраній без належної уваги та зацікавлення, інколи майже навмання, професії. Майбутні студенти нерідко нехтують власними інтересами, виявляють пасивність при ухваленні такого важливого рішення, як вибір спеціальності та вузу. В результаті, щонайменше через півроку-рік після вступу до вищого навчального закладу, або навіть пізніше, коли курси загальноосвітніх дисциплін вже вивчені та в навчальній програмі починають переважати дисципліни, тісно пов'язані з майбутнім фахом, студентові стає зрозуміло, що спеціальність, яку він опановує, не подобається йому, що він помилився з вибором і не хоче продовжувати навчання. Дуже різноманітні мотиваційні очікування першокурсників пов'язані з професійними та особистісними прагненнями. Серед студентських прагнень такі, як оволодіння універсальними та професійними компетенціями, планування кар'єри, самореалізація, набуття певного соціального статусу, розширення кругозору, кола спілкування. Більш дослідженими питаннями вважають професійні та кар'єрні очікування студентів, тоді як мотивам та академічним очікуванням на етапі вступу до вузу приділяється значно менша увага. Престижно-матеріальні мотиви та мотиви самореалізації є переважаючими серед мотивів обрання освітньо-професійної траєкторії.

Щодо мотивації у статті розглядається окремий випадок необхідності кваліфікованого втручання, коли викладач має приділити студентові спеціальну увагу. Йдеться про той випадок, коли академічні та професійні очікування студента не виправдовуються і студент починає розуміти, що, можливо, або навіть, насправді, він помилився з вибором професії. Це може трапитись через півроку-рік навчання, або, навіть на останніх курсах, наприклад, коли студент підробляє за сумісництвом або проходить стажування та на практиці доходить висновку, що помилився при виборі професії. Якщо у першому

випадку існує шанс перевестися з одного вищого закладу освіти до іншого або на іншу спеціальність чи факультет в межах вищого закладу освіти як правило, під час літніх або зимових канікул, то у другому випадку рішення є складнішим. В першому випадку, перевестися студент-першокурсник зможе лише після завершення першого курсу. Якщо студент вибирає спеціальність, яка кардинально відрізняється від попередньої (наприклад, навчався на гуманітарній, а хоче перевестися на технічну) – розмір академічної різниці може виявитись дуже великим і в переведенні буде відмовлено. Досить рідко можливий складніший варіант, пов'язаний з отриманням нової спеціальності в зовсім іншій сфері. Таке відбувається, коли студент під час навчання розвиває в собі пристрасне захоплення, виявляє в собі нові таланти, констатує, що насправді йому аж ніяк не подобається майбутній напрямок діяльності. Також нерідкою є ситуація, коли студентові не підходять методи та техніки викладання у вузі, або ж він ніяк не може пристосуватись до рутинного навчального процесу і через це в нього накопичуються негативні емоції та втома і студент може зробити хибний висновок, що причиною його проблем є помилковий вибір майбутнього фаху.

У вищеписаних ситуаціях напрощуд корисною видаються індивідуально спрямовані допомога та увага викладача ВНЗ. Така допомога може бути надана як викладачами, які викладають фахові дисципліни, так і викладачами загальноосвітніх дисциплін. Добре, якщо такий викладач володітиме комунікативними навичками, здатністю проявляти емпатію, вмінням аналізувати та враховувати очікування студентів, допомагати адаптуватися до умов навчання, встановлювати зв'язок змісту навчання з актуальними потребами суспільства, економіки, науки та ринку праці, враховувати психологічні особливості та освітні потреби студентів, надавати консультації з питань професійного самовизначення студента (Наказ Мінекономіки України, 2021). Якщо викладач приділяє увагу вивченню мотивації та мотиваційної сфери студентів, він отримує уявлення про особливості їх особистісного розвитку. Отже, при необхідності, шляхом залучення студентів до тих чи інших видів навчально-професійної діяльності, викладач в змозі коригувати систему їх мотивів і мотиваційну сферу, тобто, в цілому, особистість майбутнього професіонала (Моренцова, 2022). Більшість фахівців погоджуються з думкою, що якщо викладач особисто виявляє професійну мотивацію та демонструє впевнені форми поведінки та спілкування, то його приклад, безумовно, сприятиме формуванню у студентів подібної поведінки та ставлення до

себе та оточуючих. Як зазначає Калашнікова О. В., викладач вузу «сприяє формуванню сильної особи, яка усвідомлює свою силу, тобто професійну мотивацію» (Калашнікова, 2010:307). У випадку виникнення у студента сумнівів, щодо невірному обрання фаху або необхідності у здобутті вищої освіти взагалі, компетентний викладач має бути готовим прийти на допомогу і з урахуванням як власного досвіду, так і накопичених прикладів інших випускників та молодих фахівців, які вже працюють на робочих місцях, знайти аргументи та допомогти з професійним самовизначенням студента, а також підтримати та зберегти мотивацію до професійного становлення, стимулювати студента до самовдосконалення та самонавчання. Основним завданням педагога, на думку Калашнікової О. В., є залучення студента до навчального процесу, а не змушування його брати участь у ньому (Калашнікова, 2010:306).

Для обґрунтування думки, що для радикальних змін із переходом до іншого навчального закладу потрібні справді поважні та серйозні причини, а в іншому випадку бажано прагнути до того, щоб студент продовжував навчання на тому ж місці із подальшим отриманням диплому звернімось до деяких прикладів. Розглянемо приклади ситуацій, як саме склались обставини з подальшим навчанням або працевлаштуванням у людей, які в процесі навчання в вузах дійшли висновків, що помилилися з обраними професіями. Зважаючи на важливість ознайомлення із іноземним освітнім досвідом звернімось до такого джерела, як Інтернет-архів запитань-відповідей, об'єднаних за тематиками Quora, який працює вже багато років та завоював гідну репутацію. На платформі Quora (quora.com) існує можливість задати питання та отримати численні відповіді від людей, які цікавляться відповідною темою або є компетентними професіоналами. Тож дослідимо відповіді на питання: «What would you do if you finally realized that you got in to the wrong major in college?» (Що б ви зробили, якби нарешті зрозуміли, що поступили не на ту спеціальність у ЗВО?) (Quora, 2018). Сайт Quora пропонує також інші варіанти питань за відповідною тематикою, але саме на обране питання було надано багато докладних відповідей від користувачів Quora з надійною репутацією. Зупинимось на чотирьох найкращих відповідях за версією Quora, доречі, ці відповіді найкраще ілюструють ситуації, які найчастіше відбуваються при виникненні сумнівів щодо невірному обранні фаху. Респондент Х., спираючись на власний успішний досвід, стверджує, що можна здобути вищу освіту за однією спеціальністю та працювати в іншій галузі. Думка про зміну спеціальності

спіткала його тільки на четвертому курсі. Після обговорення з науковим керівником з'ясувалось, що він не може змінити спеціальність так пізно та здобути вищу освіту з кредитним лімітом. Отже він отримав диплом з обраного попередньо фаху, проте молодий спеціаліст знайшов іншу роботу, яка приносить йому задоволення. Інша респондентка Л. з Південної Каліфорнії наприкінці першого року навчання у вузі дійшла висновку, що основна програма навчання потребує надто багато часу та зусиль, і її продовження завадить їй скористатися іншими доступними речами, якими вона хотіла б займатися. За словами дівчини, вона вибула з програми, продовжуючи відвідувати деякі пов'язані курси, закінчила спеціалізацію з однієї із пов'язаних програм, а іншу спеціалізацію за зовсім іншим факультетом. Після завершення такого навчання вона вважала, що вивчила достатньо, щоб мати перспективи використовувати можливість в різних областях. Дівчині пощастило знайти цікаву роботу, яка надивовижу відповідала набутому нею різноплановому набору знань. Інша відповідь описує ситуацію, коли студентка С. взагалі покинула навчання і повернулася через десять років після свідомого вибору, проте шкодуючи за втраченим часом (Quora, 2018). Четверта обрана відповідь ніби підсумовує вищезазначене. Респондент Н. наводить факт, що лише близько 22% усіх випускників працюватимуть у сфері, пов'язаній з отриманим ступенем, як STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics), так і не STEM. Він констатує, що навіть отримав «ідеальну спеціальність», випускник не завжди зможе отримати таку ж роботу. Респондент Н. підкреслює важливість набуття навичок, зокрема, м'яких навичок (soft skills) (Quora, 2018).

Отже проаналізоване опитування надає можливість стверджувати, що не слід недооцінювати здобуття вищої освіти, навіть якщо студент вважає свій вибір спеціальності хибним або взагалі, зіткнувшись із труднощами при навчанні чи з неможливістю створити для себе комфортне середовище для навчання, бажане покинути вищий навчальний заклад. Адже навіть якщо обрана спеціальність відповідатиме усім побажанням студента, не можна виключити, що за п'ять років навчання обрана сфера може втратити актуальність або через надлишок претендентів будуть відсутні вільні вакансії. Треба звертати увагу сьогоднішніх студентів на вміння вчасно переорієнтуватися, дбати про свою хорошу теоретичну та практичну підготовку. Студенти можуть продовжувати навчання із паралельним проходженням курсів за бажаною спеціальністю та займаючись

самоосвітою. Розглядаючи освіту як суспільну відповідальність та інвестиції в майбутнє, Сорока Н. Є. нагадує, що «роль неперервного навчання є ключовою при вирішенні глобальних освітніх проблем та викликів.» (Сорока, 2020).

Для додаткової ілюстрації того, що у своєму кар'єрному розвитку люди часто можуть змінювати та змінюють сферу діяльності та професію, наведемо статистичні дані, зібрані компанією Indeed та її сайтом вакансій, який відвідує понад 250 мільйонів унікальних відвідувачів щомісяця (Indeed Editorial Team, 2019). Досліджуючи це питання, компанія Indeed опитала 662 штатних працівники США різних галузей і освітніх рівнів із середнім віком 39 років. Майже половина з них (49%) різко змінили свою кар'єру, наприклад, перейшли від маркетингу до інженерії або від викладання до фінансової галузі. Серед тих, хто цього ще не зробив, майже 65% відповіли, що розглядають можливість зміни сфери діяльності або розглядали це раніше. Тільки 37% повідомили, що вони відвідують освітні курси або вивчають освітні програми. Отже більшість людей з тих, хто продовжує кар'єру із зміною напрямку діяльності, намагаються обирати вакансії, де вони можуть «стратегічно використовувати існуючі здібності новими та цікавими способами» (Indeed Editorial Team, 2019). В якості альтернативи працівники можуть займатися самонавчанням або влаштуватися на роботу, де передбачається навчання персоналу.

Враховуючи вищевикладене, слід зазначити, що в сучасних умовах професійне життя людини характеризується високою динамічністю. На ринку праці користуються попитом професійно мобільні фахівці, які в умовах триваючих змін здатні до успішної та ефективної самореалізації. Зберігається популярність вищої освіти з огляду на перспективи майбутнього працевлаштування із подальшим кар'єрним зростанням та стабільним матеріальним достатком. Зберігається важливість формування навчально-професійної мотивації, яка повинна сприяти успішному засвоєнню потрібних компетенцій, а також виховуванню особистісних якостей майбутнього фахівця.

Висновки з даного дослідження. В статті були розглянуті приклади ситуацій, коли студенти в процесі навчання у ВНЗ дійшли висновків, що помилилися з обраними професіями, а також, які ними були прийняті відповідні рішення. Обґрунтовується значимість здобуття вищої освіти, зокрема, в якості бази знань, а також набуття студентами навичок продовження освіти та вміння самостійно вчитись. Робиться висновок про необхідність надання викладачем консультацій з питань професійного самовизначення студента, про важливість навчання студентів ефективного здійснення самоосвіти з використанням сучасних форм організації навчання. Такий підхід гратиме чималу роль, коли до здобутої освіти в будь-якому разі протягом життя доведеться додавати нові знання та компетенції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарчук О. І., Москальова А. С., Нежинська О. О., Прокопенко О. А. Підготовка керівників закладів освіти до профорієнтаційної роботи з учнівською та студентською молоддю: спецкурс для слухачів очно-дистанц. форми навчання в системі післядиплом. пед. освіти. Київ: ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти», 2013. 51 с.
2. Калашникова А. В. Мотивация педагога как фактор повышения качества высшего образования. *Современные наукоемкие технологии*. 2010. № 7. С. 304-307.
3. Лопатина Н. И. Проблемность развития учебной мотивации студентов вуза. *Психолого-педагогический журнал Гаудеамус*. 2017. Т. 16, № 2. С. 95-99.
4. Моренцова А. В. Саморегульоване навчання у закладах вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2022. Вип. 51. С. 610-614. DOI: 10.24919/2308-4863/51-93.
5. Пінська О. Л. Професійна мотивація як засіб підвищення ефективності навчальної діяльності студентів. *Проблеми трудової і професійної підготовки*. 2009. Вип. 14. С. 111–115.
6. Про затвердження професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». Наказ Міністерства України № 610 від 23.03.2021р. URL: https://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/81949 (дата звернення: 20.06.2022).
7. Сорока Н. Є. Освіта дорослих як суспільна відповідальність та інвестиції в майбутнє (23.07.2020) URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/osvita-doroslyh-yak-suspilna-vidpovidalnist-ta-investytsiyi-v-majbutnye/> (дата звернення: 20.06.2022).
8. Староста В. І., Попадич О. О. Мотивация навчальної діяльності студентів-першокурсників у процесі їх адаптації в умовах класичного університету. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2019. № 2 (45). С. 173-177. DOI: 10.24144/2524-0609.2019.45.173-177.
9. Career Change Report: An Inside Look at Why Workers Shift Gears. Indeed Editorial Team (October 30, 2019). URL: <https://www.indeed.com/lead/career-change> (дата звернення: 20.06.2022).
10. Eksi H., Özgenel M., Esin M. The effect of motivation of success of university students on personal-professional competence: Mediation role of lifelong learning tendency. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)*. Vol. 9, No. 3, September 2020, pp. 583-593.
11. Quora. What would you do if you finally realized that you got in to the wrong major in college? 2018. URL: <https://www.quora.com/What-would-you-do-if-you-finally-realized-that-you-got-in-to-the-wrong-major-in-college> (дата звернення: 20.06.2022).

REFERENCES

1. Bondarchuk O. I., Moskalova A. S., Nezhynska O. O., Prokopenko O. A. Pidhotovka kerivnykiv zakladiv osvity do proforiientatsiinoi roboty z uchnivskoiu ta studentskoiu moloddu: spetskurs dlia slukhachiv ochno-dyst. formy navchannia v systemi pisladyplom. ped. osvity [Training of heads of educational institutions for career guidance work with pupils and students: a special course for students of full-time and dist. learning in the system of postgr. ped. education]. Kyiv: State institution of higher education «University of Education Management», 2013. 51 p. [in Ukrainian].
2. Kalashnikova A. V. Motivatsiya pedagoga kak faktor povysheniya kachestva vysshego obrazovaniya [Teacher motivation as a factor in improving the quality of higher education]. *Modern science-intensive technologies*. 2010. No. 7. P. 304-307. [in Russian].
3. Lopatina N. I. Problemnost' razvitiya uchebnoy motivatsii studentov vuza [Problematical character of development of educational motivation of students of higher education institution]. *Psychological-pedagogical journal Gaudeamus*. 2017. Vol. 16, No. 2. P. 95-99. [in Russian].
4. Morentsova A. V. Samorehulovane navchannia u zakladakh vyshchoi osvity [Self-regulated learning in institutions of higher education]. *Humanities Science Current Issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers*. 2022. Vol. 51. P. 610-614. DOI: 10.24919/2308-4863/51-93. [in Ukrainian].
5. Pinska O. L. Profesiina motyvatsiia yak zasib pidvyshchennia efektyvnosti navchalnoi diialnosti studentiv [Professional motivation as a means to increase the effectiveness of student learning activities]. *Problems of labor and professional training*. 2009. Vol. 14. P. 111-115. [in Ukrainian].
6. Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu na hrupu profesii «Vykladachi zakladiv vyshchoi osvity» [On approval of the professional standard for the group of professions «Teachers of higher education institutions»]. Order of the Ministry of Economy of Ukraine No. 610 of March 23, 2021. URL: https://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/81949 (date of access: 20.06.2022). [in Ukrainian].
7. Soroka N. Y. Osvita doroslykh yak suspilna vidpovidalnist ta investytsii v maibutnie [Adult education as a social responsibility and an investment in the future] (23.07.2020). URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/osvita-doroslyh-yak-suspilna-vidpovidalnist-ta-investytsiyi-v-majbutnye> (date of access: 20.06.2022). [in Ukrainian].
8. Starosta V. I., Popadych O. O. Motyvatsiia navchalnoi diialnosti studentiv-pershokursnykiv u protsesi yikh adaptatsii v umovakh klasychnoho universytetu [Motivation of educational activity of the first-year students in the process of their adaptation at the classical university]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: «Pedagogy. Social Work»*. 2019. No. 2 (45). P. 173-177. DOI: 10.24144/2524-0609.2019.45.173-177. [in Ukrainian].
9. Career Change Report: An Inside Look at Why Workers Shift Gears. Indeed Editorial Team (October 30, 2019). URL: <https://www.indeed.com/lead/career-change> (date of access: 20.06.2022).
10. Eksi H., Özgenel M., Esin M. The effect of motivation of success of university students on personal-professional competence: Mediation role of lifelong learning tendency. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)*. Vol. 9, No. 3, September 2020, pp. 583-593.
11. Quora. What would you do if you finally realized that you got in to the wrong major in college? 2018. URL: <https://www.quora.com/What-would-you-do-if-you-finally-realized-that-you-got-in-to-the-wrong-major-in-college> (date of access: 20.06.2022).